

På den anvendte models præmisser bør det desuden nævnes, at personskatteudvalget også vil hæve (netto)beskatningen af udlejningsbyggeri, så lejerne bidrager til finansiering af lavere trækprocenter. Det indebærer partielt set, at man vil være villig til at betale mere for ejerboliger end ellers. Parameteren b i (5) eller (5*) må bl.a. opfattes som en funktion af huslejen i udlejningsbyggeriet. Dette forhold vil indebære, at modellen vil give et mindre prisfald end de nævnte 11,6 pct.

Med hensyn til prisvirkningen i virkelighedens verden bør de nævnte resultater ikke anvendes for hårdt, specielt da udbudssiden mangler, og der ikke er skitseret et dynamisk forløb. Modellen fører generelt til meget kraftige fluktuationer i prisen på ejerboliger. Således giver (5*), at et fald i renten fra 11 pct. til 9 1/4 pct. vil opveje prisvirkningen af en nedsættelse af skatten på kapitalindkomst til 40 pct. Givet det nuværende niveau for rente og inflation er en sådan nedgang ikke utænkelig i løbet af nogle år. Modellen synes i højere grad egnet til at forudsige, at prisvirkningen af en nedsættelse af kapitalindkomstbeskatningen med 12 pct. point vil være nogenlunde som virkningen af en renteændring på 1 3/4 pct. point, end til at forudsige, hvor stor prisændringen bliver ved hvert af »indgrebene«.

Anders Møller Christensen
Danmarks Nationalbank

Litteratur

- Jensen, Lone Schøtt og Dan Knudsen. 1990. Boliginvesteringer og kontantpriser. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 128: 105-120.
Lunde, Jens. 1992. Skattereform og ejerboligpriser: Drømme og realiteter. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 130: 605-618.

Beskæftigelsessituationen

Efter en årrække med politisk handlingslamme og »laden stå til« er der nu behov for en koordineret og målrettet beskæftigelsesindsats i de europæiske lande. Vi skal have sat gang i den økonomiske vækst og skabt arbejdspladser til de alt for mange ledige.

Konjunkturvurderingen fra februar 1993 skønner 335.000 arbejdsløse i Danmark i 1993. De seneste tal – fra marts – ser endnu værre ud. Hertil kommer alle dem, der ufrivilligt er gået på efterløn og førtidspension. Jeg ser på disse sørgelige realiteter med dyb bekymring. Der er behov for nytænkning og aktiv indsats.

Det dystre konkurbillede medvirker imidlertid til, at folk i Danmark ikke længere tror på, at vi kan komme tilbage til fuld beskæftigelse. Politikere, der hævder, at det er muligt at gøre noget grundlæggende ved beskæftigelsessituationen, betragtes som fantaster eller overbudsfolk.

Jeg må tilstå, at der er gode grunde til den manglende tiltro til politikernes profetier. Danskerne er simpelthen blevet skuffet for tit. Gang på gang har ministre fremlagt optimistiske prognoser og lovet, at deres politik ville give 20.000, 40.000 eller 60.000 flere arbejdspladser. Virkeligheden har imidlertid udviklet sig i stik modsat retning: stadig flere bliver arbejdsløse. Dette gælder også nye grupper som funktionærerne i banker og forsikringsbranchen.

Hertil kommer, at arbejdsløsheden og lav økonomisk vækst ikke er et isoleret dansk fænomen. Billedet går igen i store dele af Vesteuropa: massearbejdsløshed og lavvækst med heraf følgende pres på statsfinanserne. Uklarhed over EF's fremtidige udvikling, krisen i EMS'en og spekulationspres på flere europæiske valutaer samt den store udfordring i forbindelse med overgangen til markedsøkonomi i de nye og skrøbelige demokratier i Central- og Østeuropa.

I OECD's Economic Outlook fra december måned er udsigterne for OECD-området økonomier således temmelig dystre. For 1993 var skønnet for BNP væksten i OECD-Europa kun 1,2 pct., hvilket var en halvering af vækstsønnet sammenlignet med det foregående Econo-

På den anvendte models præmisser bør det desuden nævnes, at personskatteudvalget også vil hæve (netto)beskatningen af udlejningsbyggeri, så lejerne bidrager til finansiering af lavere trækprocenter. Det indebærer partielt set, at man vil være villig til at betale mere for ejerboliger end ellers. Parameteren b i (5) eller (5*) må bl.a. opfattes som en funktion af huslejen i udlejningsbyggeriet. Dette forhold vil indebære, at modellen vil give et mindre prisfald end de nævnte 11,6 pct.

Med hensyn til prisvirkningen i virkelighedens verden bør de nævnte resultater ikke anvendes for hårdt, specielt da udbudssiden mangler, og der ikke er skitseret et dynamisk forløb. Modellen fører generelt til meget kraftige fluktuationer i prisen på ejerboliger. Således giver (5*), at et fald i renten fra 11 pct. til 9 1/4 pct. vil opveje prisvirkningen af en nedsættelse af skatten på kapitalindkomst til 40 pct. Givet det nuværende niveau for rente og inflation er en sådan nedgang ikke utænkelig i løbet af nogle år. Modellen synes i højere grad egnet til at forudsige, at prisvirkningen af en nedsættelse af kapitalindkomstbeskatningen med 12 pct. point vil være nogenlunde som virkningen af en renteændring på 1 3/4 pct. point, end til at forudsige, hvor stor prisændringen bliver ved hvert af »indgrebene«.

Anders Møller Christensen
Danmarks Nationalbank

Litteratur

- Jensen, Lone Schøtt og Dan Knudsen. 1990. Boliginvesteringer og kontantpriser. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 128: 105-120.
Lunde, Jens. 1992. Skattereform og ejerboligpriser: Drømme og realiteter. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 130: 605-618.

Beskæftigelsessituationen

Efter en årrække med politisk handlingslamme og »laden stå til« er der nu behov for en koordineret og målrettet beskæftigelsesindsats i de europæiske lande. Vi skal have sat gang i den økonomiske vækst og skabt arbejdspladser til de alt for mange ledige.

Konjunkturvurderingen fra februar 1993 skønner 335.000 arbejdsløse i Danmark i 1993. De seneste tal – fra marts – ser endnu værre ud. Hertil kommer alle dem, der ufrivilligt er gået på efterløn og førtidspension. Jeg ser på disse sørgelige realiteter med dyb bekymring. Der er behov for nytænkning og aktiv indsats.

Det dystre konkurbillede medvirker imidlertid til, at folk i Danmark ikke længere tror på, at vi kan komme tilbage til fuld beskæftigelse. Politikere, der hævder, at det er muligt at gøre noget grundlæggende ved beskæftigelsessituationen, betragtes som fantaster eller overbudsfolk.

Jeg må tilstå, at der er gode grunde til den manglende tiltro til politikernes profetier. Danskerne er simpelthen blevet skuffet for tit. Gang på gang har ministre fremlagt optimistiske prognoser og lovet, at deres politik ville give 20.000, 40.000 eller 60.000 flere arbejdspladser. Virkeligheden har imidlertid udviklet sig i stik modsat retning: stadig flere bliver arbejdsløse. Dette gælder også nye grupper som funktionærerne i banker og forsikringsbranchen.

Hertil kommer, at arbejdsløsheden og lav økonomisk vækst ikke er et isoleret dansk fænomen. Billedet går igen i store dele af Vesteuropa: massearbejdsløshed og lavvækst med heraf følgende pres på statsfinanserne. Uklarhed over EF's fremtidige udvikling, krisen i EMS'en og spekulationspres på flere europæiske valutaer samt den store udfordring i forbindelse med overgangen til markedsøkonomi i de nye og skrøbelige demokratier i Central- og Østeuropa.

I OECD's Economic Outlook fra december måned er udsigterne for OECD-området økonomier således temmelig dystre. For 1993 var skønnet for BNP væksten i OECD-Europa kun 1,2 pct., hvilket var en halvering af vækstsønnet sammenlignet med det foregående Econo-

mic Outlook offentliggjort i medio 1992. For så vidt angår 1994 er forventningerne også pessimistiske.

Det dystre konjunkturbillede præges yderligere af, at de forskellige økonomiske tillidsindikatorer – forbrugertillid, ordrebøger m.v. – peger nedad både i Danmark og i mange andre europæiske lande. Endvidere er realrenten i en række lande fortsat på et højt niveau.

Konklusionen blandt nogle politikere og økonomer er, at vi må tilpasse os udviklingen og opgive nogensinde at få fuld beskæftigelse igen. Vesteuropa har tabt slaget om arbejdspladserne i den globale konkurrence med de latinamerikanske og østasiatiske lande. Hertil kommer, at den teknologiske udvikling med øget produktivitet har overflødiggjort store dele af arbejdsstyrken.

Jeg deler ikke denne opfattelse. Tværtimod betragter jeg bekæmpelsen af ledigheden som den mest centrale politiske opgave. Målsætningen om fuld beskæftigelse skal ikke opgives på forhånd. Jeg tror på, at en styrket og målrettet indsats kan medvirke til en væsentlig og varig nedbringelse af arbejdsløsheden.

Væksten vil sikkert komme igang »af sig selv« på et tidspunkt. Erfaringerne med passivt at vente på konjunkturopsvinget har imidlertid vist, at man kan komme til at vente lang tid og på bekostning af unødigt mange ledige.

Det er korrekt, at den teknologiske udvikling fjerner mange traditionelle arbejdspladser, men en stor del af løsningen er paradoksalt nok at blive hurtigere og klogere til at anvende ny teknologi. Tekniske fremskridt styrker konkurrenceevnen og skaber ny velstand og ekstra købekraft. Der opstår behov for mere forbruger-, erhvervs- og velfærdsservice. Det er især inden for serviceerhvervene, at der fremover skal skabes nye og flere arbejdspladser i de vesteuropæiske økonomier.

Store dele af Østasien har høj vækst og stigende beskæftigelse netop i kraft af, at man her er bedre og hurtigere end os til at anvende den ny teknologi. Også USA har mindre arbejdsløshed end Vesteuropa. Og amerikanerne har valgt en ny præsident, der vil sætte mere ind på at få gang i økonomien.

Men i Europa – Danmark inklusive – står vi efter en længere årrække med lavvækst over

for en vanskelig opgave med at få fuld beskæftigelse igen. Vi står over for en kæmpe udfordring, og det kan kun lykkes, hvis vi lærer af andres erfaringer og handler anderledes end vi plejer. Der er behov for nytænkning og politisk handlekraft.

I en arbejdsgruppe under SAMAK – samarbejdskomiteen for Nordens socialdemokratiske partier og fagbevægelser – er udarbejdet en rapport med et fremsynet bud på, hvordan vi kan handle anderledes. Titlen er »Sæt Europa i arbejde – forslag til et nyt økonomisk og socialt samarbejde«.

Budskabet i rapporten er, at Vesteuropa politisk kan beslutte sig for allerede i løbet af fem år at halvere arbejdsløsheden og være godt på vej til fuld beskæftigelse i år 2000. Dette kræver, at landene i Vesteuropa – foruden nationale initiativer til styrkelse af beskæftigelse – iværksætter en koordineret vækstpolitik.

Både Danmark og de øvrige europæiske lande har bindinger på manøvre mulighederne i den vækstfremmende politik på grund af hensynet til stillingen på de offentlige finanser. En stor del af forringelsen af de offentlige finanser i forbindelse med vækstfremmende initiativer skyldes imidlertid, at en ikke uvæsentlig del af vækstimpulsen ledes til udlandet gennem øget import. Derfor mindskes den indenlandske vækst- og beskæftigelsesvirkning, og samhandelspartnerne får en »gratis« forbedring af de offentlige finanser og betalingsbalancen på bekostning af det land, som iværksætter den vækstfremmende økonomiske politik. Hvis vi hver for sig iværksætter vores strategier uden koordination, kan vi løbe ind i vanskeligheder med betalingsbalancen.

Hvis alle landene i Vesteuropa derimod blev enige om en koordineret indsats for at fremme væksten, ville de enkelte lande også få del i de positive virkninger fra nabolandenes vækstfremmende politik, og manøvre mulighederne i den økonomiske politik ville være langt større. Dette gælder både for mindre lande som Danmark og for de større europæiske lande.

Jeg er således fortalende for, at vi iværksætter en samlet strategi for øget beskæftigelse. Den alt for høje arbejdsløshed udgør hovedproblemet for det danske samfund. Arbejdsløsheden indebærer et kæmpe spild af menneskelige res-

sourcer og skaber ulighed og usikkerhed. Vi oplever et kæmpe spild af talent og skaberkraft samt et urimeligt velfærdstab. Alt for mange betales for ikke at bestille noget, samtidig med at vi har store og påtrængende samfundsopgaver, der forbliver uløste. Endvidere er arbejdsløsheden en væsentlig årsag til underskuddet på statsfinanserne.

Dansk økonomi har nogle styrkepositioner i form af lavinflation, solidt overskud på betalingsbalancen og stabil kronekurs, som vi skal fastholde. De er forudsætningen for, at vi varigt kan nedbringe arbejdsløsheden.

Vi skal med andre ord til at føre en mere aktiv konjunkturpolitik. Konjunkturpolitikken skal imidlertid bygge på en ansvarlig finanspolitik og være målrettet. Der skal ikke skabes en generel forøgelse af det offentlige eller private forbrug, men iværksættes en målrettet vækstpolitik, der samtidig sikrer en varig beskæftigelseseffekt gennem forbedringer i strukturerne i dansk økonomi.

Vi tog så småt fat på indsatsen i Danmark med tankegangen bag finansloven for 1993: fremrykning af offentlige anlægsinvesteringer, boligvedligeholdelse og byfornyelse, en mere aktiv erhvervs politik og styrket efteruddannelse.

SAMAK-rapporten understreger imidlertid, at det er en politik, der skal føres i langt større skala – over en længere periode og i hele Vesteuropa.

Regeringen har derfor nedsat et beskæftigelsesudvalg, der inden for rammerne af en ansvarlig finanspolitik skal finde egnede initiativer til nedbringelse af beskæftigelsen. Hovedopgaven er at udforme beskæftigelsesfremmende initiativer som led i en langsigtet strategi, der ikke alene medvirker til at nedbringe arbejdsløsheden på kort sigt, men også styrker konkurrenceevnen og erhvervsudviklingen til gavn for beskæftigelsen på længere sigt.

På arbejdsmarkedsområdet ser jeg et behov for at gå nye veje og tænke i fornyelse og videreudvikling. Regeringen vil derfor komme med udspil til en arbejdsmarkedsreform. Hele vores arbejdstilbudsordning med de mange løntilskudssystemer skal forenkles. Vi skal lave en orlovsreform, der gør det muligt og attraktivt for mange flere at gå ud af arbejdsmar-

kedet i en periode for at dygtiggøre sig, for at passe små børn eller foretage sig noget andet nyttigt. Det vil give plads til mange af de ledige på arbejdsmarkedet. Samtidig vil vi overveje, hvordan der kan skabes bedre rammer for og tilskyndelser til øget beskæftigelse i serviceerhvervene. Her er helt nye jobmuligheder – og også en chance for at udkonkurrere noget af det udbredte sorte arbejde.

Herudover skal der gøres en aktiv indsats for, at investeringsklimaet i Danmark forbedres. En forstærket fremrykning af rentable og miljømæssigt bæredygtige offentlige investeringer vil medvirke til at øge investeringsomfanget og beskæftigelsen. Vi bør prioritere investeringer i infrastruktur på energi-, miljø- og trafikområdet, der både fremmer beskæftigelse på kort sigt og forbedrer økonomien på længere sigt. Transport- og kommunikationssystemer skal forbedres. Det er ikke mindst i København og andre storbyer, der skal være vækstcentre og tiltrækkes investeringer udefra.

Der er også behov for en mere aktiv og fremsynet erhvervs politik, der kan bidrage til fremme af investeringerne samt øget vækst og beskæftigelse i erhvervene. Der skal gennemføres en samlet erhvervs politik, så vi gennem styrket forskning, produktudvikling og markedsføring kan hente det tabte ind i forhold til vore konkurrenter i Østasien. Vi skal skabe de rette betingelser for et stærkt og omstillingsparat erhvervsliv samt øge virksomhedernes udviklings- og eksportevne, så nye beskæftigelsesfremmende produktioner sættes i gang.

Endvidere skal samspillet mellem den private sektor og den offentlige sektor styrkes, så mulighederne for fælles udviklingsprojekter og systemeksport forbedres. På boligområdet bør overvejes initiativer til fremme af byfornyelse, boligforbedring samt det private byggeri.

Uddannelsesområdet skal også ses i sammenhæng med bestræbelserne på at skabe vækst og beskæftigelse. Det er målsætningen, at vi i løbet af 90'erne skal op på konstant at have 2,5 pct. af arbejdsstyrken på voksen- og efteruddannelse. En styrkelse af voksen- og efteruddannelsesområdet vil medvirke til at øge arbejdsstyrkens kvalifikationsniveau og produktivitet i samme takt som vore konkurrenter i Østen og Vesten. Det vil give plads til at 60.000

af de danske arbejdsløse kan komme i beskæftigelse. Samtidig vil det øge fleksibiliteten på arbejdsmarkedet og forbedre vores muligheder for at drage fordel af den teknologiske og markeds-mæssige udvikling.

Stabilitet og ansvarlighed i den økonomiske politik er nødvendig for at skabe den tryk-ghed, der er grundlaget for øgede investeringer. Der skal derfor genskabes et stabilt valutasy-tem, og inflationen skal holdes nede. En styrket uddannelsesindsats skal medvirke til at skabe et mere smidigt arbejdsmarked, hvor vi undgår flaskehalse.

Stigende beskæftigelse betyder, at de of-fentlige finanser aflastes for store udgifter til passiv forsørgelse af arbejdsduelige medborger-e. Derfor er det ikke nødvendigt at øge skatte-trykket, selvom vi investerer mere i fremtiden, og selvom vi forbedrer kvaliteten af offentlige serviceydelser.

Samtidig skal vi gradvist og under hensyn-tagen til fordelingsmæssige konsekvenser om-lægge skattesystemet, således at arbejdsindsats beskattes væsentligt lavere. Vi skal endvidere overveje, hvordan der kan skabes bedre rammer for og tilskyndelser til øget beskæftigelse i serviceerhvervene. Det kan overvejes specielt at lette skatte trykket eller at lave målrettede til-skudsordninger, for derved nedsætte prisen på en række funktioner i privat service, reparation og vedligeholdelse, hvor der er mange ny job at hente. Herved reduceres gør-det-selv arbejde og sort arbejde.

Mindre skat på personlig arbejdsindsats – og på forbrug af visse former for arbejdskraft – må finansieres ved et bredere skattegrundlag og nye indtægtskilder for samfundet. Hidtil ubeskattede gevinster og frynsegoder må til be-skatning, og fradragsfordelene gradvist mind-skes både for virksomheder og borgerne. Ar-bejdsmarkedets parter må gennem bidragsord-ninger selv betale mere. Og der må lægges af-gifter på forbrug af en række af de mere knappe naturressourcer. Vi skal bruge skattesystemet – men også miljøkrav og sikkerhedsforskrifter – til at ændre adfærden, så vi får en miljømæssigt bæredygtig vækst.

Men det er afgørende, at en omlægning af skatter og afgifter sker på en måde og i et be-

hersket tempo, så det sikres, at familiernes økonomi og erhvervenes konkurrenceevne ik-ke forringes.

Med nationale initiativer nås et stykke af vejen frem mod fuld beskæftigelse. Gennem et aktivt EF-formandskab skal vi herudover søge at samle de europæiske lande bag en mere ko-ordineret strategi for vækst og beskæftigelse. Vi har fra dansk side således taget initiativ til et historisk møde den 19. april 1993 mel-lem økonomi- og finansministrene fra EF og EFTA-landene. Vi vil her drøfte et slagkraftigt fælleseuropæisk fremstød mod arbejdsløshe-den.

Jeg finder, at landene i Europa i den nuvæ-rende konjunktursituation bør investere langt større beløb i store infrastrukturprojekter samt skabe gunstigere rammer for udnyttelse af be-skæftigelsesmulighederne i små og mellemste-re virksomheder. Det er nødvendigt, at alle i Europa trækker i samme retning for at skabe øget vækst og øget beskæftigelse. Et mere in-vesteringsvenligt klima kræver også en meget lavere rente – og her er det især tyskerne, der skal bane vejen ved at erkende, at regningen for genforeningen ikke kan betales ved fortsat at belaste det europæiske kapitalmarked. Den må skrives ud til de tyske skatteborgere.

Et ja ved folkeafstemningen den 18. maj til den videreudvikling af EF, der blev aftalt i Edinburgh, hvor vore væsentligste krav i for-hold til Maastricht-traktaten blev imødekom-met, vil ligeledes kunne medvirke til at styrke optimismen og investeringsklimaet til gavn for beskæftigelsen

Vi skal også yde økonomisk og teknologisk bistand til Central- og Østeuropa – og adgang for dem til vore markeder, hvilket stiller krav til vores omstillingsevne, og reducerer vores velfærd på kort sigt. Velfærdstabet vil imidler-tid blive langt mindre end omkostningerne ved at lade Østeuropa tilbage i økonomisk krise, social opløsning og etniske konflikter, der vil sende millioner af mennesker på flugt til Vest-europa. Lykkes det at få en god cirkel i økono-mien i Østeuropa – så er der investeret i fremti-dige kunder, markeder og stabile naboer. Dette er forudsætningen for at skabe et fremtidigt økonomisk vækstcenter i Østersøområdet.

Politisk handlekraft er afgørende for aktiv bekæmpelse af arbejdsløsheden. For mig består politisk handlekraft også i en løbende og konstruktiv dialog med erhvervslivet og arbejdsmarkedet samt et nært samarbejde med amter og kommuner. Her i 90'erne skal der samarbejdes aktivt om beskæftigelsen og erhvervsudviklingen. Det kræver politisk ledelse med evne til at se det nye og vilje og mod til at være på forkant med udviklingen fremfor passivt at lade sig overhale af udviklingen.

Jeg er overbevidst om, at en koordineret strategi til bekæmpelse af arbejdsløsheden i EF-EFTA landene og stærke nationale initiativer, hvor der satses målrettet på fornyelse af infrastruktur og produktionsapparat, uddannelsessystemet, velfærds- og erhvervsservice samt tages hensyn til miljøet, vil bringe os godt på vej til fuld beskæftigelse frem mod år 2000.

Mogens Lykketoft
Finansministeriet